

Sygn. akt I ACa 330/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Kowacz-Braun
Sędziowie:	SSA Teresa Rak (spr.) SSA Robert Jurga
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Zaczyk

po rozpoznaniu w dniu 12 września 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z o.o. w C.

przeciwko S. K.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 14 grudnia 2016 r. sygn. akt VII GC 156/16

1. oddala obie apelacje;

2. zasądza od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Teresa Rak SSA Anna Kowacz – Braun SSA Robert Jurga

Sygn. akt I ACa 330/17

UZASADNIENIE

Strona powodowa (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w C. w ostatecznie sformułowanym żądaniu domagała się zasądzenia od pozwanego S. K. kwoty 72.395,92 zł (należność główna z nakazu i wyroku), kwoty 16.222,64 zł tytułem odsetek za okres od dnia 11 marca 2014 r. do dnia wezwania do zapłaty, tj. do dnia 26 lipca 2016 r., kwoty 4.535 zł tytułem kosztów procesu, kwoty 60 zł tytułem kosztów postępowania klauzulowego, kwoty 900 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu egzekucyjnym.

Pozwany S. K. wnosił o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w pkt. I zasądził od S. K. na rzecz (...) sp. z o.o. w C. kwotę 86.645,87 zł z odsetkami w wysokości ustawowej za opóźnienie od kwoty 81.150,87 zł od dnia 25 sierpnia 2016 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 5.495,39 zł tytułem kosztów procesu, a w pkt. II oddalił powództwo w pozostałej części.

Rozstrzygnięcie wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny sprawy:

Pozwany S. K. w okresie od 13 stycznia 2003 r. do 22 września 2014 r. pełnił funkcję prezesa jednoosobowego zarządu (...) spółki z o. o. z siedzibą w K.. W dniu 22 września 2014 r. został z tej funkcji odwołany i sprzedał swoje udziały w spółce. Z rejestru handlowego został wykreślony w dniu 31 stycznia 2015 r.

Powód wystąpił przeciwko spółce (...) z powództwem o zapłatę kwoty 73.772,46 zł wraz z należnościami ubocznymi (odsetki i koszty procesu) do Sądu Rejonowego W. (...) w C.. W wyniku postępowania sądowego wydano nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym (z weksła) w dniu 15 kwietnia 2014 r., sygn. akt VIII GNC 1209/14, w którym zasądzona została na rzecz powoda od spółki kwota 73.772,46 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 11 marca 2014 r. i kwota 4.535 zł tytułem kosztów procesu. Wyrokiem tego Sądu z dnia 18 listopada 2014 r. sygn. akt VIII GC 718/14 wydanym w wyniku rozpoznania zarzutów spółki (zaskarżona kwota to 1.989,25 zł i odsetki ustawowe od 71.783,21 zł) nakaz zapłaty został utrzymany w mocy w zakresie 612,71 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 marca 2014 r. oraz co do odsetek ustawowych od prawomocnie zasądzonej kwoty 71.783,21 zł z odsetkami od dnia 11 marca 2014 r. oraz co do kosztów postępowania w kwocie 4.535 zł.

Powód we wniosku z dnia 1 września 2014 r. wszczął egzekucję komorniczą przeciwko spółce w sprawie KM 2838/14 przed Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym w O. K. C. co do należności głównej ograniczonej do 71.783,21 zł i należności ubocznych. Postanowieniem z dnia 19.03.2015r egzekucja przeciwko spółce została umorzona z powodu jej bezskuteczności i przyznano wierzycielowi koszty zastępstwa prawnego w postępowaniu egzekucyjnym kwocie 900 zł.

W dniu 10 grudnia 2013 r. (...) spółki (...) podjęli uchwałę o wystąpieniu z wnioskiem o ogłoszenie postępowania układowego wobec tego, że zadłużenie spółki wobec wierzycieli przeniosło kwotę 450.000 zł. W dniu 24 lutego 2014 r. pozwany jako prezes spółki złożył do Sądu Rejonowego w K. wniosek o ogłoszenie upadłości spółki z możliwością zawarcia układu, który postanowieniem tego Sądu został oddalony na tej podstawie, że majątek spółki nie wystarczał na zaspokojenie nawet kosztów postępowania. Zażalenie spółki na to postanowienie zostało oddalone.

Dokonując oceny prawnej Sąd Okręgowy wskazał, że powództwo jest uzasadnione. Pozwany złożył wniosek o ogłoszenie upadłości wobec reprezentowanej przez siebie spółki, jednak nie we właściwym czasie. Już bowiem w dniu 10 grudnia 2013 r. odbyło się zgromadzenie wspólników, na którym pozwany informował wspólników, że zadłużenie spółki wynosi 450.000 zł i że utraciła ona płynność finansową i podjęto uchwałę o wystąpieniu z wnioskiem o otwarcie postępowania układowego. Zatem pozwany miał pełną świadomość o stanie finansowym spółki i zwlekaniu ze złożeniem takiego wniosku działo się z pokrzywdzeniem wierzycieli. W okolicznościach sprawy należy przyjąć, że podstawy do uruchomienia postępowania upadłościowego zaistniały najpóźniej w chwili podjęcia uchwały wspólników w dniu 10 grudnia 2014 r.

Nie została również wykazana przesłanka, że pomimo spóźnionego złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości wierzyciel nie poniósł szkody tak jak się zdaje wywodzić pozwany, który wskazuje, że do końca 2014 r. płacił powodowi należności z umów. Nie ulega bowiem wątpliwości, że objęta sporem należność nie została zaspokojona, a pozwany jako prezes zarządu doskonale wiedział, że sytuacja finansowa spółki jest zła, a mimo to odwlekał w czasie, bez uzasadnionych ku temu podstaw, złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości.

Nie potwierdził się także zarzut pozwanego, że powód wadliwie prowadził postępowanie egzekucyjne przez co nie uzyskał zaspokojenia. W dacie złożenia wniosku egzekucyjnego, tj. 28 sierpnia 2014 r. siedziba spółki (...) mieściła się w K. przy ul. (...). Pod tym adresem, jak wynika z akt komorniczych, pozwany osobiście w dniu 9 września 2014 r.

odebrał kierowane do spółki zawiadomienie o wszczęciu egzekucji i wezwanie do złożenia wyjaśnień co do wyjawienia przedmiotów i praw mogących służyć zaspokojeniu wierzyciela. W dniu następnym udzielił odpowiedzi na to wezwanie wskazując, że spółka nie posiada żadnego majątku i nie prowadzi działalności gospodarczej. Bez znaczenia jest zatem, że spółka zmieniła siedzibę po sprzedaży udziałów. Pozwany nie zawiadomił komornika o zmianie siedziby spółki, która była prawidłowo określona na dzień złożenia wniosku.

Nie jest również zasadny zarzut, że powód winien skierować swoje roszczenie do nowego właściciela udziałów, któremu je sprzedał pozwany. Zarówno zbycie udziałów w spółce jak i odwołanie pozwanego z funkcji nie ma żadnego znaczenia dla roszczenia powoda. Bez znaczenia są też ustalenia stron umowy sprzedaży udziałów co do przyjęcia na siebie odpowiedzialności za długi spółki.

Zasadnie jedynie pozwany zarzucił, że powód wadliwie określił wymagalność roszczenia wobec niego. Wierzyciel może się domagać od członków zarządu dłużnej spółki odsetek za opóźnienie od dochodzonego odszkodowania określonych w sposób odpowiadający art. 481 k.c., które należą się od chwili wymagalności ustalonej stosownie do art. 455 k.c. Skoro członkowie zarządu na gruncie art. 299 k.s.h. nie wstępują w dotychczasową sytuację prawną dłużnej spółki, ale odpowiadają na zasadzie deliktu, to zasadne jest stanowisko, iż wierzycielowi należą się odsetki od daty wskazanej w tytule egzekucyjnym opiekującym na spółkę (tu od dnia 11 marca 2014 r.) do daty umorzenia postępowania egzekucyjnego (tu do dnia 19 marca 2015 r.) bo w tej dacie powodowi zrealizowała się możliwość dochodzenia roszczenia od członka zarządu na podstawie art. 299 k.s.h. w zw. z art. 442¹§ 1 k.c. i muszą zostać skapitalizowane. Powód tak określił swoje roszczenie odszkodowawcze, jednakże zawyżył je w zakresie tych odsetek, które wyliczone prawidłowo obejmują kwotę 8,754,95 zł (od 72.395,92 zł). Następnie powodowi należą się odsetki za opóźnienie od upływu terminu określonego w wezwaniu do zapłaty skierowanym do pozwanego. Powód nie wykazał aby takie wezwanie doręczył pozwanemu. Zatem odsetki za dalszy okres należą się od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu pozwanemu co miało miejsce 24 sierpnia 2016 r.

O kosztach postępowania orzeczono na mocy art. 98 § 1 i § 3 k.p.c.

Apelację od wyroku wniosły obie strony.

Strona powodowa zaskarżyła powyższy wyrok w części, tj. co do pkt. II. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 299 § 1 k.s.h. w zw. z art. 481 § 1 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż pozwany jako członek zarządu ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą w stosunku do powoda w granicach należności głównej, kosztów postępowania sądowego i egzekucyjnego oraz odsetek za opóźnienie w zapłacie należności głównej za okres od dnia wymagalności roszczenia głównego do dnia umorzenia postępowania egzekucyjnego, podczas gdy prawidłowa wykładnia w/w przepisu prowadzi do wniosku przeciwnego, a mianowicie, że powód jest uprawniony do dochodzenia pod pozwanego oprócz należności głównej określonej w tytule wykonawczym, kosztów postępowania sądowego i egzekucyjnego, również odsetek za opóźnienie w zapłacie należności głównej liczonych od dnia wymagalności do dnia sporządzenia przez powoda wezwania do zapłaty, tj. 26 lipca 2016 r., a więc również za okres po umorzeniu przez komornika postępowania egzekucyjnego. W związku z powyższym strona powodowa domagała się zmiany zaskarżonego orzeczenia poprzez zasądzenie od pozwanego na jej rzecz dodatkowej kwoty 7.467,69 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 sierpnia 2016 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenia od pozwanego na jej rzecz kosztów postępowania za II instancję.

Pozwany zaskarżył powyższy wyrok w całości i wnosił o jego uchylenie w całości. Wskazał, że wypełnił wszystkie warunki, jakie uwalniają go od odpowiedzialności z art. 299 § 1 k.s.h. Zarzucił, że Sąd Okręgowy niewłaściwie zinterpretował dowody i zeznania stron w tej sprawie, opierając się jedynie na postanowieniu Sądu Rejonowego w K.w sprawie wniosku o upadłość spółki, a jednocześnie nie uwzględnił faktu, że wierzyciel praktycznie nie prowadził czynności egzekucyjnych przeciwko (...) sp. z o. o.

W odpowiedzi na apelację pozwanego strona powodowa wnosiła o jej oddalenie oraz zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacje stron nie zasługiwały na uwzględnienie.

Sąd Odwoławczy podziela ustalenia faktyczne oraz ocenę dowodów dokonane przez Sąd Okręgowy i przyjmuje je za własne. Sąd I instancji w prawidłowy sposób przeprowadził w sprawie postępowanie dowodowe, a następnie dokonał swobodnej oceny dowodów, zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego. Oparł się przy tym na całokształcie okoliczności sprawy, a jego uzasadnienie jest jasne, kompletne i wewnętrznie spójne. Wynika z niego wyraźnie tok rozumowania Sądu Okręgowego, który w precyzyjny i bezstronny sposób wskazał, jakim dowodom dał wiarę, a jakim odmówił wiarygodności i dlaczego.

Sąd Apelacyjny w pierwszej kolejności odniesie się do apelacji pozwanego ponieważ jest ona dalej idąca, zarówno co do kwoty jak i co do zasady. Wierzytelność strony powodowej nie budzi wątpliwości. Została ona stwierdzona prawomocnym orzeczeniem wydanym przeciwko (...) sp. z o.o. z siedzibą w K.. Pozwany S. K. był prezesem jednoosobowego zarządu wskazanej spółki z o. o. w okresie istnienia podstawy zobowiązania objętego powyższym orzeczeniem. W tej sytuacji podstawą rozstrzygnięcia o odpowiedzialności pozwanego w niniejszej sprawie jest art. 299 k.s.h. Pozwany natomiast powinien wykazać okoliczności uwalniające go od osobistej odpowiedzialności (całym swoim majątkiem) za niezaspokojone zobowiązania spółki. Nie wywiązał się on jednak z tego obowiązku.

Należy zważyć, iż z uwagi na stan majątkowy spółki (...) sp. z o. o. z siedzibą w K., w grudniu 2013 r. powinien być zostać złożony wniosek o ogłoszenie jej upadłości, a nie jedynie podjęte czynności zmierzające w tym kierunku. W okresie bowiem następnym 2 miesięcy znacznie wzrosło zadłużenie spółki, co z kolei miało negatywny wpływ na sytuację wierzycieli. Apelujący w tym zakresie polemizuje jedynie z prawidłowym stanowiskiem Sądu Okręgowego starając się nieskutecznie uzasadnić zaistniałe opóźnienie i podając, że konieczne było najpierw zgromadzenie odpowiednich dokumentów. Tymczasem niewypłacalność podmiotu gospodarczego jest procesem postępującym i zasadniczo nie ma charakteru gwałtownego, co oznacza, że pozwany już wcześniej powinien był zdawać sobie sprawę z kondycji finansowej spółki, której był prezesem i podjąć w związku z tym właściwe czynności umożliwiające mu terminowe złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości.

Co do bezskuteczności egzekucji w rozumieniu art. 299 k.s.h., należy zważyć, że musi odnosić się ona do całego majątku spółki (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2005 r., sygn. II CK 152/05, OSNC 2006, Nr 7–8, s. 134). Odmienne stanowisko jest sprzeczne z istotą przedmiotowej odpowiedzialności i narażałoby członka zarządu na zbyt surowe konsekwencje. Egzekucja nie musi być jednak prowadzona z każdej części majątku, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że spółka żadnego majątku nie ma. Jednocześnie w literaturze i orzecznictwie jednoznacznie przyjmuje się, że z postanowieniem o umorzeniu postępowania egzekucyjnego wiąże się faktyczne domniemanie bezskuteczności egzekucji. Obalenie tego domniemania obciąża pozwanego, który w procesie wytoczonym na podstawie przepisu art. 299 k.s.h. powinien wykazać, że wierzyciel nie uruchomił przysługujących mu środków, aby zaspokoić się z istniejącego majątku spółki, względnie istniał majątek pozwalający na zaspokojenie wierzyciela. S. K. takich okoliczności w ogóle nie wykazał. Nie wynikają one również z akt postępowania egzekucyjnego w sprawie Km 2838/14. Poza tym fakt bezskuteczności egzekucji w pełni potwierdza również postanowienie oddalające wniosek o ogłoszenie upadłości (...) sp. z o. o. z siedzibą w K.. Wynika z niego bowiem, że spółka nie ma środków nawet na pokrycie kosztów sądowych, o swoich zobowiązaniach finansowych wobec wierzycieli nie wspominając. Z kolei twierdzenia pozwanego dotyczące obecnej sytuacji (...) sp. z o. o. z siedzibą w K. są gołosłowne i nie znajdują potwierdzenia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym.

Jeżeli chodzi o zmianę adresu przez spółkę (...) sp. z o. o. z siedzibą w K. oraz wysyłanie przez komornika korespondencji na dawny adres, to nie świadczy to o nieprawidłowo prowadzonym postępowaniu egzekucyjnym. Zawiadomienie o wszczęciu egzekucji i wezwanie do złożenia wyjaśnień S. K. odebrał osobiście. Zarówno w procesie jak i w toku postępowania egzekucyjnego to strona ma obowiązek zawiadomić sąd oraz organ egzekucyjny o zmianie swojego adresu do doręczeń. Tymczasem komornik nie otrzymał stosownej informacji w tym zakresie, więc należy uznać, że dokonywane przez niego doręczenia były prawidłowe. Należy przy tym wskazać, że to nie strona powodowa

była obowiązana dokładać należytej staranności i dowiadywać się, czy pozwana spółka nie zmieniła adresu. Obowiązek w tym zakresie obciążał dłużnika, czyli spółkę.

Kwestia pobudek, jakimi kierował się pozwany sprzedając swoje udziały w (...) sp. z o. o. z siedzibą w K. nie ma znaczenia z punktu widzenia rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Również sam fakt ich sprzedaży nie wpływa na zakres odpowiedzialności pozwanego.

S. K. w toku postępowania przed Sądem I instancji nie powoływał się wyraźnie na zarzut braku szkody po stronie wierzyciela. Odniósł się do tej kwestii szczegółowo dopiero w apelacji. Tymczasem zgodnie z art. 381 k.p.c. sąd drugiej instancji może pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynikła później. W związku z brzmieniem powołanego przepisu przywołaną przez skarżącego okoliczność należało uznać za spóźnioną.

Jeżeli natomiast chodzi o apelację strony powodowej, to również w tym przypadku Sąd Odwoławczy podziela pogląd zaprezentowany przez Sąd I instancji. Roszczenie odszkodowawcze przeciwko członkowi zarządu różni się od roszczenia przeciwko samej spółce. W takiej sytuacji odsetek należnych od spółki na zasadzie art. 481 k.c. nie można utożsamiać z odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia przez pozywanego członka zarządu. Nie wstępuje on w sytuację prawną dotychczasowego dłużnika lecz odpowiada w zakresie szkody poniesionej przez wierzyciela. W związku z tym prawidłowe jest stanowisko, iż wierzycielowi należą się odsetki od daty wskazanej w tytule egzekucyjnym opiewającym na spółkę do daty umorzenia postępowania egzekucyjnego i muszą one zostać skapitalizowane. Dopiero od upływu terminu określonego w wezwaniu do zapłaty skierowanym do pozwanego liczą się odsetki za opóźnienie. W niniejszej sprawie jest to dzień następujący po doręczeniu pozwu pozwanemu, czyli 25 sierpnia 2016 r. Apelująca strona powodowa polemizuje natomiast z powyższym stanowiskiem, przedstawiając swój własny pogląd w sprawie, który jednak nie zasługuje na uwzględnienie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.c. oddalił apelację strony powodowej oraz pozwanego.

O kosztach Sąd Odwoławczy orzekł na zasadzie art. 100 k.p.c., dokonując ich stosunkowego rozdzielenia. Koszty dla strony powodowej obejmują kwotę 4.050 zł (na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie – Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm), natomiast koszty dla pozwanego to kwota 1.350 zł (na podstawie § 2 pkt. 4 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie – Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.). W związku z powyższym, po potrąceniu obu kwot, należało zasądzić od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 2.700 zł.

SSA Teresa Rak SSA Anna Kowacz-Braun SSA Robert Jurga